

Met twee gezinnen leven van vijftig koeien

Toen John Arink begin jaren negentig omschakelde naar een biologische bedrijfsvoering, molk hij vijftig koeien. Meer zijn het er nooit geworden. De melkveehouder ontwikkelde zijn boerderij tot een volledig zelfvoorzienend bedrijf, voert geen nuchter kalf meer af en haalde de consument naar het erf. Het levert twee gezinnen nu een mooi inkomen op.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Laat er geen misverstand over bestaan. John Arink wil niet terug naar de tijd van Ot en Sien. Hij moet er niet aan denken om met zwaar lichamelijk werk niet meer te verdienen dan een karige boterham. Toch is de melkveehouder uit Lievelede maar wat blij met de aantekeningenboekjes van zijn opa, die in 1955 met vijftien koeien op 20 hectare grond jaarlijks 60.000 kg melk produceerde. Hij bladert de boekjes nog regelmatig door op zoek naar informatie die hem inzicht geeft in de bedrijfsvoering van destijds.

‘Mijn opa werkte op zijn boerderij nog met een vrijwel gesloten kringloop met minimale invoer van mineralen en energie van buiten het bedrijf’, concludeert de agrarisch ondernemer uit de 21e eeuw. ‘De brutoproductie van de landbouw is sindsdien enorm verhoogd. Maar die productieverhoging is gebaseerd op de import van krachtvoergrondstoffen en een enorme toename van het directe en indirecte gebruik van fossiele energie. De verschillende crises waar we nu middenin zitten, maken duidelijk dat we op deze weg niet verder kunnen’, stelt Arink.

BEDRIJFSPROFIEL

bedrijf	Ekoboerderij Arink
ondernemers	John (54), Liane (58), Tim (26) en Annerein (25)
veestapel	Arink met twee parttime medewerkers 50 melkkoeien, 25 stuks vrouwelijk jongvee (Fries-Hollands), 45 vaarzen en 45 ossen (kruisingen met Belgisch witblauw), 3 zeugen met biggen en vleesvarkens
rollend jaargemiddelde	5300 kg melk met 4,70% vet en 3,70% eiwit
grond	30 ha cultuurgrond en 90 ha natuurland (pacht Natuurmonumenten)
bouwplan	45 ha kruidenrijk productiegasland, 45 ha natuurlijk grasland, 30 ha mengteelten granen en peulvruchten (rogge, haver, spelt, lupine, akkerbonen en erwten), 2 ha snijmais, 1 ha aardappels
weidegang	minimaal 4000 uur per jaar
neventakken	boerderijwinkel en gastenverblijf (Biotel)

Lievelede

John, Mara, Annerein en Tim Arink

Op Ekoboerderij Arink wil hij laten zien dat het anders kan. Niet terug naar de tijd van handmelken en mest kruien. Wel terug naar een systeem van landbouw die in balans is met de natuur. 'Wij hebben ons met de ontwikkeling van ons bedrijf twee doelen gesteld', vertelt de veehouder. 'We willen volledig onafhankelijk zijn van de import van voer. En we willen onze bedrijfsvoering zo veel mogelijk energie-neutraal maken.'

Saldo alleen maar gestegen

Dat eerste doel is inmiddels gerealiseerd. Het tweede doel wordt de grote uitdaging voor de komende jaren. 'En nee,' neemt de ondernemer een misverstand bij voorbaat uit de weg, 'deze ontwikkeling is niet ten koste gegaan van ons inkomen. Het saldo per koe is de afgelopen jaren alleen maar gestegen. We kunnen twee parttime medewerkers betalen en zowel mijn vrouw Liane en ik als onze bedrijfsopvolgers zoon Tim en schoondochter Annerein halen een mooi gezinsinkomen uit het bedrijf.'

John Arink werd boer in 1985 en koos voor een biologische bedrijfsvoering toen het bedrijf begin jaren

Het gastenverblijf is gebouwd op het geraamte van een oude hooiberg

▲
Jongvee en vleesvee lopen een groot deel van het jaar in natuurgrasland

negentig werd verplaatst. 'Aanvankelijk moesten we de melk nog gangbaar afzetten. We konden pas tegen een biologische prijs gaan leveren toen kaasmakerij De Dageraad – inmiddels Aurora – zich meldde als afnemer', vertelt hij.

Vlees uit natuurgras

Sindsdien is het aantal koeien op het bedrijf niet meer gegroeid, maar werd de bedrijfsvoering wel steeds extensiever met de pacht van grond van Natuurmonumenten. In de bufferzone rond het nabijgelegen Natura 2000-gebied 'Het Korenburgerveen' heeft Arink nu ongeveer 90 hectare grond in gebruik. Hiervan is 45 hectare natuurlijk grasland en op 45 hectare ligt een rotatie van grasklaver en mengteelten van granen en peulvruchten die droog worden geoogst als krachtvoer voor de melkkoeien en varkens. Om de afvoer van mineralen te compenseren voert Arink nu compostingsmateriaal uit het natuurgebied aan. In de toekomst hoopt hij dit te kunnen vervangen door menselijke uitwerpselen.

Met meer grond onder het bedrijf ontstond de mogelijkheid om naast melk ook vlees te gaan produceren. Inmiddels gaat er geen nuchter kalf meer van het bedrijf af. 'We insemineren ongeveer de helft van de koeien met Belgisch-witblauwsperma en houden alle kalveren aan. Van de stieren maken we ossen en ook de kruislingvaarskalveren blijven tot een leeftijd van circa 2,5 jaar op het bedrijf. De dieren weiden zoveel mogelijk op natuurland en het is onvoorstelbaar hoe hard ze daar kunnen groeien', vertelt Arink. Alleen de jonge kalveren krijgen graan, maar vanaf een leeftijd van circa een half jaar moeten ze het ook op stal volledig op natuurgras doen.

Inclusief de uitgeselecteerde melkkoeien gaan er per jaar circa vijftig dieren slachtrijp van het bedrijf. Daarvan worden er ongeveer 35 zelf verwerkt en verkocht via twee natuurvoedingswinkels en de eigen boerderijwin-

kel, die twee middagen in de week is geopend. Ook het vlees van een zestigtal zelfgefokte en afgemeste vleesvarkens wordt volledig in eigen beheer tot waarde gebracht. Overigens experimenteert de familie Arink ook met de opfok van kalveren onder een pleegmoeder. 'We krijgen best vaak vragen of we de kalveren bij hun moeders laten. Daar willen we wel naartoe, maar het vinden van een goed systeem is een zoektocht', erkent de veehouder. 'De kalveren in de kudde bij de melkkoeien laten zien we niet zitten. Dat kost veel melk en het spenen is een probleem. We kunnen de gasten die op ons erf verblijven, het geluid van dag en nacht loeiende koeien natuurlijk niet aandoen', legt hij uit. Deze zomer lopen er enkele pleegmoeders met ieder drie of vier kalveren in het natuurgebied. 'Dat gaat op zich goed', vertelt Arink. 'Maar het gedrag van de dieren die niet gewend zijn aan menselijke verzorging, is een stuk wilder. Daar zullen we nog iets op moeten vinden.'

Op slag verliefd op fh-koeien

De eerste jaren na de omschakeling molk Arink holsteinkoeien. 'Maar deze hadden het moeilijk in de biologische bedrijfsvoering', ervaarde hij. Het uitte zich onder andere in slepende melkziekte en wisselende celgetallen. 'Een jaar of twintig geleden bezocht ik het bedrijf van fh-fokker Nico Hooghiemster in Reduzum en ik was op slag verliefd op zijn koeien', herinnert de veehouder zich. 'Ik zag hoe de dieren op een sober grasrantsoen een behoorlijke productie haalden en gezond en vruchtbaar waren. Dat sprak me enorm aan en ik ben dan ook direct gaan kruisen door stieren met de stalnaam Holwerda bij Hooghiemster te kopen.'

Helaas voor Arink is de fokker enkele jaren geleden gestopt en is zijn veestapel verkocht. 'Afgelopen jaar hebben we daarom voor het eerst een stier uit een van onze eigen koeien ingezet. Daarnaast insemineren we met fh-stieren van KI Kampen, zoals Bernard 28 en Piet 186.'

Inmiddels is de veestapel nagenoeg 100 procent Fries-Hollands. 'Ik geniet daar nog iedere dag van', vertelt de veehouder tussen zijn gehoornde kudde in de weide. De melkkoeien krijgen kruidenrijk gras dat ze zo veel mogelijk zelf uit de wei halen. Hiervoor hanteert de veehouder een systeem van roterend standweiden op 30 hectare, waarbij de koeien iedere halve dag een nieuw perceel krijgen en zo in een week rond gaan. Op de huis-kavel wordt nagenoeg niet gemaaid.

Op stal krijgen de koeien een à twee kilo eigengeteeld krachtvoer en in de herfst een klein beetje snijmais om het eiwit uit najaarsgras te compenseren. Op dit sobere rantsoen realiseren ze een gemiddelde productie van circa 5300 kg melk met 4,70% vet en 3,70% eiwit. 'We gebruiken al twaalf jaar geen antibiotica meer', vult Arink aan. 'Niettemin schommelt het celgetal rond de 180. De dierenarts zien we zelden en de gemiddelde leeftijd van de aanwezige koeien is 6 jaar en 8 maanden', illustreert hij de gezondheid en levensduur van zijn fh-koeien.

Zelfvoorzienend voor energie is uitdaging

De laatste jaren richt de familie Arink zich naast de ontwikkeling van hun veehouderij ook op de verbreding van hun ecoboerderij. Zo werd in 2015 op het geraamte van een oude hooiberg en uit volledig duurzaam bouw-materiaal als binnenlands hout, stro en leem een gasten-verblijf met vijf kamers gebouwd. In dit 'biotel' bieden de ondernemers bed and breakfast aan en de gezamenlijke verblijfsruimte wordt ook verhuurd. 'Het loopt heel erg goed', vertelt Arink. 'We hebben het gebouw nu al bijna terugverdiend.'

Ook experimenteren de veehouders sinds kort met de teelt van gewassen voor directe menselijke consumptie. 'Dat is uiteindelijk altijd efficiënter dan het eerst aan koeien voeren', legt Arink uit. Dit jaar is een hectare aardappelen geteeld, waarvan de oogst wordt verkocht in de eigen winkel. Bovendien wordt een deel van het graan gemalen op de windmolen in Vragender, waarna een lokale bakker er brood van bakt. Ook dit brood vindt via de winkel een weg naar de consument.

De uitdaging die de familie Arink zich voor de komende jaren heeft gesteld, is het bedrijf zo veel mogelijk zelfvoorzienend maken voor energie, dat wil zeggen onafhankelijk van fossiele brandstoffen. Op het dak van de stal liggen zonnepanelen en begin volgend jaar wordt een kleine windmolen geplaatst. 'Maar daarmee werken we nog lang niet energieneutraal', realiseert Arink zich. 'Het maken van een rol kuilfolie vraagt bijvoorbeeld al het energieverbruik van een klein huishouden'. Als we echt energieneutraal willen worden, zullen we heel anders moeten gaan werken', denkt hij. Een klein stapje in deze richting is de aanschaf van een nieuwe maaimachine. Deze bestaat uit een dubbele messenbalk die het gras niet afslaat maar knipt. Dat heeft veel voordelen, waaronder een 80 procent lagere vermogensbehoefte.

Nu nog voor koopkrachtige consument

Arink is er zich terdege van bewust dat het economisch succes van zijn bedrijfsvoering is gestoeld op koopkrachtige consumenten. 'Wij produceren voor de circa 5 procent van de bevolking die bereid is en in staat is om een eerlijke prijs te betalen voor goede voeding', legt hij uit. 'Op dit moment is dat nog lang niet voor iedereen weg-

gelegd.' Hij snapt heel goed dat iemand die moet rondkomen van een minimum inkomen, andere keuzes maakt in de supermarkt. 'Daarom kan nu ook nog maar een beperkt aantal veehouders boeren zoals wij doen. Maar eigenlijk zou ik het al mijn collega's gunnen om met minder dieren en een minder intensieve bedrijfsvoering de kost te kunnen verdienen. En ik zou willen dat alle consumenten zich goed voedsel zouden kunnen veroorloven. Dat kan als de overheid hierin keuzes maakt.' Volgens Arink ontkomt de overheid er uiteindelijk niet aan om de maatschappelijke kosten die nu gepaard gaan met intensieve vormen van landbouw, door te berekenen in de prijs van het product. 'Als dat gebeurt, komt die ontwikkeling naar een toekomstbestendige landbouw er vanzelf. Wij ervaren in ieder geval dat er heel veel mogelijk is.' |

▲ De goedlopende boerderijwinkel is twee middagen in de week geopend

Extra foto's online

Op een mooie oktoberdag bezocht fotograaf Mark Pasveer het bedrijf van de familie Arink. Bekijk de prachtige fotoserie op de website van Veeteelt.

▶ Fotoserie op veeteelt.nl